

بسم الله النور

عید فطر در کلام علی (ع)

امام علی (ع): إِنَّمَا هُوَ عِيدٌ لِمَنْ قَبِلَ اللَّهَ صِيَامَهُ وَشَكَرَ قِيَامَهُ، وَكُلُّ يَوْمٍ لَا يُعْصَى اللَّهُ فِيهِ فَهُوَ عِيدٌ.

این، عید کسی است که خداوند، روزه او را پذیرفته و عبادتش را قبول کرده است و هر روزی که در آن معصیت خدا نشود، آن روز عید است. (نهج البلاغه: حکمت ۴۲۸)

بخشی از خطبه امیر مؤمنان، امام علی (ع) در روز عید فطر (نهج البلاغه: خطبه ۴۵)

الْحَمْدُ لِلَّهِ غَيْرَ مَقْنُوطٍ مِنْ رَحْمَتِهِ، وَلَا مَخْلُوعٌ مِنْ نِعْمَتِهِ وَلَا مَأْيُوسٌ مِنْ مَغْفِرَتِهِ وَلَا مُسْتَنْكَفٌ عَنْ عِبَادَتِهِ، الَّذِي لَا تَبْرَحُ مِنْهُ رَحْمَةٌ، وَلَا تُفْقَدُ لَهُ نِعْمَةٌ.

وَالدُّنْيَا دَارٌ مَبْنِي لَهَا الْفَنَاءُ وَلَا أَهْلَهَا مِنْهَا الْجَلَاءُ وَهِيَ حُلُوهٌ خَضْرَاءُ، وَقَدْ عَجَلْتُ لِلطَّالِبِ وَالتَّبَسُّتُ بِقَلْبِ النَّاطِرِ؛ فَارْتَحِلُوا مِنْهَا بِأَحْسَنِ مَا بَحَضَرَتْكُمْ مِنَ الزَّادِ، وَلَا تَسْأَلُوا فِيهَا فَوْقَ الْكَفَافِ، وَلَا تَطْلُبُوا مِنْهَا أَكْثَرَ مِنَ الْبَلَاغِ.

ستایش ویژه خداوندی است که کسی از رحمتش مأیوس نمی‌شود و هیچ‌جا و هیچ‌کس از نعمتش خالی نیست، از مغفرت و آمرزش او کسی نومید نمی‌گردد و از پرستش و عبادتش نمی‌توان سرپیچی کرد، همان خدایی که رحمتش دائمی و زوال ناپذیر و نعمتش همیشگی و جاودانی است!

دنیا سرائی است که فنا بر پیشانی‌ش نوشته شده و جلای وطن برای اهل آن مقدر گردیده است، دنیا (ظاهراً) شیرین و سرسبز (و) دل‌انگیز و وسوسه‌آمیز) است، اما به سرعت در علاقه‌مندانش نفوذ می‌کند، و با قلب و روح آن کس که به آن نظر افکند می‌آمیزد، بنابراین سعی کنید با بهترین زاد و توشه‌ای که در اختیار شماست از آن کوچ نمایید، و بیش از نیاز و کفاف از آن نخواهید، و زائد بر آنچه حاجت دارید از آن نطلبید.

در امالی شیخ صدوق آمده است که امام جعفر صادق (ع) از جد بزرگوارشان امیر مومنان علی (ع) نقل می‌کنند که در خطبه‌ای در روز عید فطر فرموده‌اند:

«إيها الناس! ان يومكم هذا يوم يثاب فيه المحسنون و يخسر فيه المبطلون وهو اشته بيوم قيامكم، فاذكروا بخروجكم من منازلكم الى مصلاكم خروجكم من الاجداث الى ربكم واذكروا بوقوفكم في مصلاكم ووقوفكم بين يدي ربكم، واذكروا برجوعكم الى منازلكم، رجوعكم الى منازلكم في الجنة .»

عباد الله! ان ادنى ما للصائمين والصائمات ان يناديهم ملك في آخر يوم من شهر رمضان، ابشروا عباد الله فقد غفر لكم ما سلف من ذنوبكم فانظروا كيف تكونون فيما تستانفون.»

«ای مردم! این روز، روزی است که نیکوکاران در آن پاداش می‌گیرند و زیانکاران و تبه‌کاران در آن مایوس و ناامید می‌گردند و این شباهتی زیاد به روز قیامتتان دارد، پس با خارج شدن از منزل و رهسپار جایگاه نماز عید شدن به یاد آورید خروجتان از قبرها و رفتنتان را به سوی پروردگار، و با ایستادن در جایگاه نماز، به یاد آورید ایستادن در برابر پروردگارتان را و با بازگشت به سوی منزل خود، متذکر شوید بازگشتتان را به سوی منزلتان در بهشت برین.»

ای بندگان خدا، کمترین چیزی که به زنان و مردان روزه دار داده می‌شود این است که فرشته‌ای در آخرین روز ماه رمضان به آنان ندا می‌دهد و می‌گوید: «هان! بشارتتان باد، ای بندگان خدا که گناهان گذشته تان آمرزیده شد، پس به فکر آینده خویش باشید که چگونه بقیه ایام را بگذرانید.»

محورهای سخنان حضرت علی(ع) در روز عید فطر

۱- **نکوهش و مذمت دنیا:** حضرت علی(ع) در خطبه ۴۵ نهج البلاغه به مذمت دنیا پرداخته و علاوه بر ناپایدار خواندن آن، مردم را ناگزیر از گذشتن از این کاروانسرا می‌دانند و در ادامه ضمن بیان زیبایی‌های ظاهری دنیا مسلمین را به برداشتن توشه از آن سفارش می‌کنند و سپس آنها را به قناعت و دوری از افزون‌طلبی فرا می‌خوانند. در فرازی دیگر می‌فرماید: دنیا خانه‌ای است که چیزی جز فنا در انتظار انسان‌ها نیست با این حال اکثر آنها قصد ماندن در دنیا را دارند.

۲- **ستایش و حمد خداوند:** در این خطبه با تعبیراتی بسیار عمیق و متعالی به شش وصف از اوصاف الهی اشاره شده است که هر کدام در برگیرنده نعمتی است که می‌تواند انگیزه حمد و ثنا و پرستش او شود.

۳- **توجه به تقوا:** تقوا مهم‌ترین عامل تزکیه روح انسان و مایه رشد و شکوفایی ریشه‌های معنوی اوست.

همچنان‌که در آیه ۱۸۳ سوره بقره بدان اشاره شده است: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما واجب شده، همان‌طور که بر مردمان قبل از شما واجب شده بود، شاید پرهیزکار و متقی شوید.»

۴- **بیان ویژگی‌های منحصر به فرد روز عید فطر:**

الف) روز پاداش گرفتن: حضرت علی(ع) درباره مهم‌ترین ویژگی عید فطر فرموده‌اند: «در این روز به محسنان ثواب دهند و بدکاران زیان‌مندند.»

ب) شباهت به روز قیامت: امیرالمومنین علی(ع) این روز را شبیه‌ترین روز به قیامت عنوان کرده‌اند، لذا بیرون رفتن مسلمین از منزلشان به سوی نمازگاه را به خروج انسان‌ها از گورها به محضر پروردگار تعبیر نموده و سپس می‌فرماید: «یاد کنید به وقوف خود در نمازگاه از زمان وقوف در برابر پروردگار خود و یاد کنید به برگشت خود به منزل‌هایتان از بازگشت خود به منزل‌های بهشت یا دوزخ.»

و اما فراز پایانی از سخنان منقول از حضرت علی (ع) شنونده را به تأملی عمیق وا می‌دارد، چرا که پس از بشارت به آمرزش گناهان آنها را دعوت می‌کند که فکر آینده خویش باشید که چگونه بقیه ایام را بگذرانید و این یعنی لحظه‌ای به حال خود رها نباشید و عبادت و بشارت آمرزش ذره‌ای عجب به درون شما راه ندهد.